

Міністерство юстиції України

Секретаріат Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини

Щодо виконання Плану дій
з реалізації Національної стратегії
у сфері прав людини за III квартал 2017 року

Міністерство освіти і науки України інформує про стан виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини до 2020 року (далі – План), затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року» за III квартал 2017 року.

Щодо підпункту 1 пункту 80 Плану

До Міністерства не надходили для погодження проекти нормативно-правових актів від уповноважених органів щодо подолання дитячої бездоглядності, безпритульності, бродяжництва.

Однак, з метою попередження бездоглядності Міністерство освіти і науки України надіслало лист від 27.07.2017 р. № 1/9-413 департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій та Інститутам післядипломної педагогічної освіти «Про деякі питання щодо організації виховної роботи у навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році».

У листі Міністерство зосередило увагу на проблемних питаннях, які мають місце в дитячому середовищі, та просило довести зміст листа до відома керівників органів управління освітою різного рівня, керівників та педагогічних працівників навчальних закладів для використання при плануванні виховної роботи з учнівськими колективами у 2017/2018 навчальному році.

Міністерство рекомендувало продовжувати розроблення сучасних інформаційно-освітніх програм первинної профілактики бездоглядності,

шкідливих звичок, включаючи заходи щодо залучення дітей та молоді до спорту, творчості, мистецтва тощо.

Щодо підпункту 6 пункту 83 Плану

У загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням працівниками психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) цих закладів та відповідними педагогічними працівниками.

Визначаючи основні завдання на 2017/2018 н. р. (лист МОН від 28.07.17 № 1/9-414), Міністерство освіти і науки України рекомендувало практичним психологам і соціальним педагогам звернути особливу увагу на проблеми психологічного і соціального супроводу всіх учасників навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання.

Практичний психолог в інклюзивному середовищі формує психологічну готовність учасників навчально-виховного процесу (учнів, батьків, вчителів, представників адміністрації) до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами через проведення тренінгових занять, лекторіїв, семінарів, консиліумів, виступів тощо, зміст яких спрямовано на подолання упередженого ставлення до дітей з особливими потребами, руйнування міфів і стереотипів, стигматизації та дискримінації.

На офіційних сайтах ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/>) та Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПНУ (<http://www.psyua.com.ua/>) розміщені рекомендовані методики роботи.

Професійна підготовка або перепідготовка осіб з інвалідністю здійснюється з урахуванням медичних показань і протипоказань для наступної трудової діяльності. Обрання форм і методів професійної підготовки проводиться згідно з висновками спеціалістів медико-соціальної експертної комісії (стаття 42 Закону України «Про професійно-технічну освіту»).

Разом з тим, для забезпечення реалізації Указу Президента України від 13 грудня 2016 року № 553, Міністерство надіслало до департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій організаційно-методичні засади забезпечення навчально-виробничого процесу для учнів з особливими освітніми потребами у професійно-технічних навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році (лист МОН від 07.09.2017 № 1/9-478). Наголошено на необхідності здійснення постійного моніторингу ситуації щодо забезпечення прав дітей з особливими освітніми потребами на професійно-технічну освіту, проведенні всебічної консультативно-роз'яснювальної роботи у регіонах. Для досягнення високого рівня успішності учнів рекомендовано залучення осіб з особливими освітніми потребами до різних сфер життя професійно-технічних навчальних закладів: участь у конкурсах, фестивалях, спортивних змаганнях тощо.

Відповідно до Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 24 січня 2013 року № 48, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26.03.2013 за № 488/23020 підвищення кваліфікації та стажування педагогічних та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів забезпечується безпосередньо вищими навчальними закладами усіх форм власності.

Щодо підпункту 4 пункту 83 Плану

Міністерство листом від 06.09.2017 р. № 1/9-473 надало доручення навчальним закладам, що перебувають у сфері управління МОН, здійснити обстеження навчальних закладів на предмет їх відповідності державним будівельним нормам в частині доступності для маломобільних груп населення, у тому числі осіб з інвалідністю з порушеннями зору, слуху та опорно-рухового апарату (ДБН В.2.2-17:2006, ДСТУ-Н Б В.2.2-31:2011 та ДСТУ Б ISO 21542:2013), скласти вичерпний перелік необхідних робіт за результатами проведеного обстеження та розробити механізм та поквартальний план-графік здійснення реконструкції та проведення ремонту будівель згаданих закладів з урахуванням відповідних вимог зазначених будівельних норм.

Щодо підпункту 9 пункту 85 Плану

Теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини включено до наступних профільних предметів.

У ДВНЗ «Буковинський державний медичний університет» включено окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до робочої навчальної програми з дисципліни «Основи правознавства».

У Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І.Пирогова з 2017-2018 року буде включено окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до планів вивчення наступних профільних предметів:

кафедра медичної психології та психіатрії з курсом післядипломної освіти

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Психіатрія	5	Медична психологія	Правові основи психіатрії
2	Соціальна психологія	3	Медична психологія	Протидія торгівлі людьми, сексуальній експлуатації та насильства

кафедра патологічної анатомії, судової медицини з основами права:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Медичне правознавство	4 5 3	Лікувальна справа Медична психологія Стоматологія	Міжнародні стандарти у сфері прав людини

кафедра філософії та суспільних наук:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Соціологія та	1	Лікувальна справа	Галузеві та спеціальні соціологічні

	медична соціологія		Медична психологія Стоматологія	теорії, в т.ч. соціологія права, гендерна соціологія, соціологія віку, етносоціологія. Особа як система статусів і ролей. Соціальна поведінка, девіантна поведінка. Сучасні тенденції розвитку сім'ї, статус дитини, права дитини. Соціальний статус лікаря і пацієнта, права і гідність людини у медицині.
2	Етичні проблеми в медицині	3	Лікувальна справа Медична психологія Стоматологія Фармація	Глобалізація здоров'я. Пріоритетні цілі глобального здоров'я. Глобальне партнерство урядових та неурядових організацій у галузі екології та медицини. ВОЗ, ЮНІСЕФ, Світовий банк про основні цілі у галузі охорони здоров'я на даний міленіум. Етичні проблеми соціального здоров'я: індивідуального права та права спільнот (жінок, матерів, новонароджених, дітей, підлітків, юнацтва, дорослих та людей похилого віку); особливих груп населення (геїв та лесбіянок, засуджених, національних меншин, мігрантів, безхатченків, психічно хворих, сиріт тощо). Здоров'я оточуючого середовища та його вплив на захворюваність, смертність, якість життя та вік людини. Ментальне і поведінкове здоров'я. Ризиковані види поведінки: паління, пасивне паління, алкозалежність та алкоголізм, наркоманія, небезпечний секс (в т.ч. рання сексуальна поведінка) та його вплив на здоров'я людини і суспільство. Менеджмент здоров'я, поліпшення якості обслуговування населення та його здоров'я; вивчення та поширення досвіду розвинутих країн світу. «Майбутнє належить медицині профілактичній». М.І. Пирогов. Якість життя та статус здоров'я у світі та Україні.

кафедра педіатрії №1:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
---	---------	------	---------------	------

1	Пропедевтика педіатрії	3	Медична психологія	Конвенція про права дитини (ООН, 1989 р.).
2	Педіатрія	4	Медична психологія	Основні права дитини, проголошені в міжнародних та національних документах.
3	Педіатрія	5	Медична психологія	Проблема жорстокого поводження з дитиною в сім'ї.
4	Педіатрія	6	Медична психологія	Дитячі захворювання, пов'язані з насильством і експлуатацією.
5	Педіатрія	4	Лікувальна справа Педіатрія	Основні права дитини, проголошені в міжнародних та національних документах.
6	Неонатологія	5	Лікувальна справа Педіатрія	Проблема жорстокого поводження з дитиною в сім'ї.

кафедра педіатрії №2:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Педіатрія	6	Лікувальна справа	Медичне спостереження дітей перших трьох років життя в поліклініці.
2	Педіатрія	6	Педіатрія	Синдром жорстокого поводження з дитиною.

кафедра пропедевтики дитячих захворювань та догляду за хворими дітьми:

№	Предмет	Курс	Спеціальність	Тема
1	Пропедевтика педіатрії	3	Лікувальна справа Педіатрія	Охорона материнства та дитинства в умовах сучасної Української держави Майбутнє України – виховання здорової дитини. Здорове харчування матері та дитини – реалізація державної програми охорони здоров'я Вінниччини.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського до навчальних та робочих програм з навчальних дисциплін «Конституційне право України», «Адміністративне право України» включено теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини. До навчальної програми дисципліни «Методика викладання правознавства» - теми, пов'язані з правами та свободами людини і громадянина. До навчальної та робочої програм загальноуніверситетської вибіркової навчальної дисципліни «Правознавство» включено теми щодо громадянських, політичних, економічних, соціальних та культурних прав людини.

У Івано-Франківському національному медичному університеті окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини включені у програми дисциплін, які викладаються кафедрами університету, а саме: українознавства та філософії; соціальної медицини, організації охорони здоров'я та медичного правознавства; клінічної фармакології та фармакотерапії; медицини катастроф та військової медицини.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка включено до навчальних планів окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини:

№	Назва дисципліни	Тема
1.	Основи соціально-правового захисту особистості	Тема 1. Теоретичні основи соціально-правового захисту особистості. Тема 2. Право соціального захисту. Тема 3. Законодавчі засади соціального забезпечення. Тема 4. Основні законодавчі акти, що захищають права та інтереси дітей, понятійний апарат соціально-правового захисту особистості. Тема 5. Соціально-правовий захист законних інтересів різних категорій дітей. Тема 6. Соціальний захист прав неповнолітніх нормами законодавства про працю. Тема 7. Соціальний захист житлових прав дітей та молоді. Тема 8. Соціальний захист прав і державна допомога дітям-інвалідам та дітям-чорнобильцям. Тема 9. Соціально-правовий захист школярів. Тема 10. Соціальний захист людей похилого віку. Тема 11. Соціальний захист осіб, які мають функціональні обмеження. Тема 12. Соціальний захист спеціальних груп клієнтів. Тема 13. Соціальний захист безробітних. Тема 14. Соціальний захист бездомних громадян та безпритульних дітей.
2.	Спеціалізовані служби в соціальній сфері	Тема 1. Моделі надання соціальних послуг у сфері соціального захисту.
3.	Організація соціально-педагогічної роботи в соціальних та виховних закладах (Соціально-педагогічна профілактика правопорушень)	Тема 1. Міжнародна нормативно-правова база щодо захисту прав дітей у сфері кримінального судочинства.
4.	Організація роботи з різними групами населення	Тема 1. Сучасна сім'я та її соціальний захист. Тема 2. Соціальний захист інтересів осіб, що зазнали насилля. Тема 3. Основні напрями соціальної роботи з жертвами «торгівлі людьми».
5.	Соціальний супровід клієнта	Тема 1. Індивідуальна соціальна робота з клієнтами. Соціальний супровід як форма індивідуальної роботи з клієнтом. Тема 2. Особливості функціонування сімейних форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування: прийомна сім'я і дитячий будинок сімейного типу. Тема 3. Технологія соціального супроводу сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Тема 4. Соціальний супровід випускників інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Тема 5. Соціальний супровід дітей та молоді, які перебувають у конфлікті з законом.
6.	Соціально-педагогічна робота в сфері дозвілля	Тема 1. Організація дозвілля молоді як соціально-педагогічна проблема. Тема 2. Особливості діяльності соціального працівника як

		організатора дозвілля.
7.	Методика виховної роботи в літніх оздоровчих таборах	Тема 1. Роль та місце літнього відпочинку в системі виховання школярів.
8.	Соціальна робота в громаді та місцеве самоврядування	Тема 1. Роль і місце громад в історії України та реформа місцевого самоврядування. Правові норми та законодавча база розвитку громади в Україні. Тема 2. Соціальні консультації з громадськістю та просвіта громади. Тема 3. Громадські ради при органах влади та громадський контроль. Основні технології соціальної активізації громад.
9.	Теорія і технології роботи з різними соціальними групами в Україні і зарубіжних країнах	Тема 1. Соціальний захист населення, поняття, виникнення, розвиток. Тема 2. Соціальний захист населення у країнах Європи. Тема 3. Система соціального захисту населення у США. Тема 4. Соціальна робота у різних сферах життєдіяльності людей. Тема 5. Соціальне обслуговування сім'ї і дітей. Тема 6. Закордонний досвід обслуговування людей похилого віку. Тема 7. Закордонний досвід обслуговування інвалідів. Тема 8. Соціальна робота з дітьми та підлітками з відхиленнями у поведінці у країнах Західної Європи і США.
10.	Соціальна робота з різними групами клієнтів	Тема 1. Соціальні групи клієнтів у соціальній роботі. Тема 2. Особливості запобігання стигматизації різних груп клієнтів. Тема 3. Сім'я та її соціальний захист. Тема 4. Соціальна робота у сфері зайнятості. Тема 5. Соціальна робота з дітьми та молоддю. Тема 6. Принципи організації та зміст соціальної роботи з інвалідами і людьми похилого віку. Тема 7. Соціальний захист інтересів жінок, що зазнали насильства в сім'ї. Тема 8. Основні напрями соціальної роботи з жертвами «торгівлі людьми». Тема 9. Особливості соціальної роботи з особами, залученими до комерційного сексу. Тема 10. Соціальна робота з сексуальними меншинами. Тема 11. Соціальна робота з національними меншинами. Тема 12. Соціальна робота з учасниками бойових дій та їх сім'ями.
11.	Конституційне право України	Тема 1. Права людини та дитини у конституційно-правових актах України. Тема 2. Міжнародні стандарти прав та свобод людини і громадянина як правова форма. Тема 3. Гарантії прав і свобод людини та громадянина в Конституції України. Тема 4. Історія становлення прав громадянина та людини в світовій та вітчизняній науці.

У Дніпровському державному технічному університеті включено окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до планів вивчення відповідних професійних предметів:

1. Гуманітарна сфера.

Дисципліна «Іноземна мова» - тема: «Людина і суспільство»; «Закон і злочин».

Дисципліна «Практика письмового та усного перекладу» - тема: «Соціальний захист, законодавство та захист прав людини».

2. Правова сфера

Дисципліна «Правознавство» - теми: «Актуальні проблеми забезпечення прав людини в Україні»; «Основні етапи розвитку прав людини в Україні та світі»; «Права і свободи людини - найвища соціальна цінність держави»; «Загальна декларація прав людини, як основний міжнародний документ з прав людини»; «Права людини в Україні в умовах сьогодення»; «Основні права людини і громадянина. Міжнародні стандарти в галузі прав людини»; «Загальна декларація прав людини: дотримання прав людини - пріоритет держави та суспільства».

3. Соціальна сфера.

Дисципліна «Політологія» - теми: «Політичні партії, громадсько-політичні об'єднання та рух»; «Світові політико-ідеологічні доктрини».

Дисципліна «Соціальна структура суспільства» - теми: «Громадське суспільство: теорія, інститути та моделі розвитку»; «Політична стратифікація».

Дисципліна «Основи демократії» - тема: «Становлення української демократичної системи».

Дисципліна «Соціальні права» - теми: «Правова соціалізація особистості»; «Правова культура та правова поведінка».

У Запорізькій державній інженерній академії заплановано включення до навчальних планів на 2017/2018 н.р. напрямів/спеціальностей факультету економіки та менеджменту тем з міжнародних стандартів у сфері прав людини.

У Запорізькому національному технічному університеті включено тем з міжнародних стандартів у сфері прав людини до планів предметів:

1. Студенти-магістранти спеціальності «Право» юридичного факультету ЗНТУ вже декілька років вивчають обов'язкову дисципліну з назвою «Міжнародні стандарти захисту прав і свобод людини і громадянина».

2. Студенти всіх спеціальностей ЗНТУ вивчають обов'язкову дисципліну з назвою «Політико-правова система України» до якої включено окрема тема з міжнародних стандартів у сфері прав людини.

У Запорізькому національному університеті до навчальних планів спеціальностей право, соціальна робота, психологія та до дисциплін за вибором студента для всіх спеціальностей включено наступні дисципліни, які забезпечують формування фахових компетенцій у майбутній діяльності спеціалістів, а саме: Конституційне право зарубіжних країн, Конституційні права, свободи та обов'язки людини та громадянина в Україні, Європейські стандарти соціально-правового захисту молоді, Документальне забезпечення соціально-правового захисту дітей та молоді, Конкретний випадок соціально-правового захисту населення, Міжнародні механізми захисту прав населення, Основи соціально-педагогічного захисту особистості, Право соціального захисту, Правове регулювання гендерної рівності в Україні та зарубіжних країнах, Правові засади соціального захисту окремих категорій осіб, Проблеми правового захисту прав людини у діяльності державних органів, Соціально-

педагогічний захист та підтримка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки, Соціально-правовий захист населення: адміністративне та трудове право, Соціально-правовий захист населення: сімейне право, Соціально-правовий захист населення: цивільне право.

У Кіровоградському національному технічному університеті включено окремих тем з міжнародних стандартів у сфері прав людини, до плану вивчення дисципліни «Правознавство» для всіх спеціальностей університету включено розділ «Захист прав людини».

У Київському кооперативному інституті бізнесу і права включено до навчальних планів дисципліну «Правовий механізм захисту прав і свобод людини і громадянина». В переліку тем її програми є наступні:

1. Визначення прав і свобод людини і громадянина.
2. Значимість верховенства права в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
3. Зміст і співвідношення механізмів забезпечення, реалізації, захисту, дотримання прав і свобод людини.
4. Людина як об'єкт і суб'єкт в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
5. Роль Президента України в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
6. Функції Верховної Ради України як суб'єкта механізму забезпечення прав і свобод людини.
7. Органи виконавчої влади як суб'єкти механізму забезпечення прав і свобод людини.
8. Специфіка ролі правоохоронних органів в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
9. Значимість громадянського суспільства в механізмі забезпечення прав і свобод людини.
10. Обмеження прав і свобод людини як засіб функціонування механізму їх забезпечення.
11. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав і свобод людини.
12. Тенденції розвитку механізму забезпечення прав і свобод людини.

Крім цього питання, що розкривають зміст міжнародних стандартів у сфері прав людини включені і розглядаються в процесі вивчення навчальних дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Конституційне право зарубіжних країн», «Історія держави і права України» та інших навчальних предметів.

У Львівському інституті економіки і туризму включено окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до Програми навчальної дисципліни «Правознавство»:

№ п/п	Назва теми	Зміст доданого матеріалу
----------	------------	--------------------------

1	Сімейне право України (доповнено)	Конвенція про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 р.); Рекомендація СМ/Рес (2009) 10 про викорінення всіх форм насильства щодо дітей; Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III «Про охорону дитинства».
2	Трудове право України (доповнено)	Конвенція про заборону та негайні дії щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 Міжнародної організації праці (ратифіковано 5 жовтня 2000 р.)
3	Захист прав і свобод людини за міжнародними стандартами (додано нову тему)	Поняття прав та свобод людини у міжнародному та національному законодавстві. Права та свободи людини закріплені у Зальній декларації прав людини (прийнята Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.) . Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97) - основоположний документ, щодо ефективного забезпечення, визнання і додержання проголошених прав. Засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. Національна стратегія у сфері прав людини.

У Миколаївському національному університеті імені В. О. Сухомлинського до програм навчальних дисциплін включено такі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини:

№ з/п	Факультет / інститут Спеціальність	Теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини	Ступінь вищої освіти	Дисципліни, до програм яких включено теми
1.	Економічний факультет 051 «Міжнародні економічні відносини», 071 «Облік та оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та 073 «Менеджмент»	«Основні права і свободи людини в міжнародному і державному законодавстві», «Система захисту прав людини і дитини в контексті соціально-трудова відносин»	Бакалавр	«Економіка праці та соціально-трудова відносини»
2.	Механіко-математичний факультет «Прикладна математика»	«Міжнародні стандарти у сфері прав людини»	Бакалавр	«Трудове право та основи підприємницької діяльності» «Нормативно-правові студії»
3.	Факультет дошкільної та початкової освіти 013 «Початкова освіта»	«Правове виховання молодших школярів»	Бакалавр	«Теорія і методика виховання»
4.	Військова кафедра «Військово-облікова спеціальність. Соціальна	«Основи військового законодавства. Гарантії та механізми реалізації прав	Бакалавр	«Організація і методика роботи з

	психологія»	військовослужбовців», «Формування патріотичної свідомості в сучасній Україні»		особовим складом»
5.	Факультет фізичного виховання та спорту 014.11 «Середня освіта (Фізична культура); освітня програма Середня освіта: Фізична культура та Захист Вітчизни»	«Розвиток патріотичної свідомості захисника Вітчизни», «Гарантії та механізми реалізації прав військовослужбовців»	Бакалавр	«Організація та методика викладання «Захист Вітчизни»»
6.	Інститут історії, політології та права 014.03 «Середня освіта (Історія)»	«Безоплатна правова допомога (первинна та вторинна) в механізмі захисту прав людини», «Роль адвоката в забезпеченні прав людини», «Роль омбудсмена в захисті прав людини», «Дотримання сучасних основоположних прав людини в світлі європейських конвенцій», «Європейські стандарти захисту прав людини», «Застосування рішень Європейського суду з прав людини в судочинстві Україні»	Бакалавр	«Теорія держави та права» та «Конституцій не право Україні»
7.	Інститут історії, політології та права 052 «Політологія»	«Забезпечення гендерних прав на законодавчому рівні», «Вплив гендерного фактору на соціально- правову систему суспільства», «Гендерний аналіз законодавства України», «Нормативно- правовий захист жінок в Україні»	Бакалавр	«Гендерна політика»
8.	Інститут історії, політології та права 052 «Політологія»	«Забезпечення виборних прав у політичному процесі», «Проблеми рівності учасників виборчого процесу»	Бакалавр	«Вибори та виборча система»
9.	Факультет педагогіки та психології 231 «Соціальна робота»	«Соціально-правовий захист дітей-інвалідів в рамках європейського законодавства», «Попередження насильства в сім'ї: шляхи його подолання»,	Бакалавр	«Соціально- правовий захист дитинства»

		«Правовий статус дітей, батьки яких брали участь в АТО»		
--	--	---	--	--

У Державному вищому навчальному закладі «Національний лісотехнічний університет України» відповідні теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини включено до таких дисциплін:

«Історія України» – до теми «Розвиток незалежної України» включене питання «Конституційні права та обов'язки людини та громадянина»;

«Політологія» – у темі «Держава, політичні партії і партійні системи» до питання «Громадянське суспільство» включено підпитання «Реалізація прав людини і громадянина в Україні та світі»;

«Правознавство» – у темі «Основи Конституційного права України» розглядається питання «Конституційні права та обов'язки людини і громадянина»; у темі «Основи сімейного права України» розглядається питання «Захист прав дитини»;

«Міжнародне приватне право» – до теми «Суб'єкти міжнародного приватного права» включено питання «Міжнародно-правові гарантії захисту прав та свобод людини і громадянина»;

«Трудове право» – у темі «Трудове право як галузь національного права України» до питання «Принципи трудового права» додано підпитання «Запобігання експлуатації праці людини, як один з принципів трудового права»;

«Філософія» – до теми «Проблема людини в філософії» додане питання «Міжнародна спільнота про права людини»;

«Соціологія» – до теми «Соціологія особистостей. Особистість у системі соціальних зв'язків та відносин» включене питання «Самореалізація особистості у контексті гуманітарних прав людини».

У Одеському національному медичному університеті на кафедрі філософії та біоетики до навчальних планів першого курсу усіх факультетів з дисциплін:

- «Основи біоетики та біобезпеки» включено теми: «Історія виникнення, соціокультурні, філософські, наукові та законодавчі засади біоетики»; «Цінності та принципи європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику України. Етичний кодекс українського лікаря», «Етико-правові норми та вимоги при проведенні клінічних та до клінічних досліджень»; «Особливості застосування біотичних принципів та правил у різних галузях медичної практики. Новітні технології у контексті біоетики. Сучасна концепція біобезпеки».

- «Деонтологія в медицині» включено теми: «Медична етика та деонтологія: їх визначення, статус та правове забезпечення у сучасному суспільстві»; «Зміст та структура біомедичної етики, її основні теоретичні та прикладні аспекти у сучасному суспільстві»; «Лікарська таємниця: моральні та правові аспекти», «Лікарські помилки, моральна та правова відповідальність лікаря», «Деонтологічні та етичні аспекти права пацієнта на життя і смерть», «Науковий і соціально-екологічний зміст медичної діяльності».

На кафедрі психіатрії, наркології, психології та соціальної допомоги до планів з дисциплін:

- «Психіатрія» для студентів 4 курсів медичних та стоматологічного факультетів включено тему: «Предмет та завдання психіатрії та наркології, історія розвитку. Організація допомоги хворим із психічними порушеннями. Особливості структури психіатричної лікарні й диспансеру. Принципи догляду за психічно хворими. Правові аспекти надання психіатричної допомоги».

- «Медична психологія» для студентів 3 курсу медичних та 4 курсу стоматологічного факультетів включено тему: «Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне здоров'я. Правові аспекти надання психологічної допомоги».

У Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К.Д.Ушинського в освітні програми підготовки фахівців включено розділи з прав людини, а саме:

- загальні відомості про права людини вивчаються в курсі «Політологія» для всіх спеціальностей;

- для спеціальності «Політологія» передбачено відповідні теми в межах навчальних дисциплін «Вступ до фаху», «Прикладна політологія» та «Міжнародні відносини»;

- поглиблено вивчаються питання захисту прав людини та торгівлі людьми за спеціальністю «Право» (навчальна дисципліна «Міжнародне право»);

- відповідні теми вивчають також здобувачі вищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота» в межах дисциплін «Соціальна робота в Україні» та «Соціальний супровід клієнта».

У Сумському державному університеті включено теми з міжнародних стандартів прав людини, зокрема у навчально-науковому інституті права:

- у робочу програму дисципліни «Правознавство» для підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» всіх спеціальностей тема «Права людини»;

- у навчальному плані підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності «право» дисципліна «Конституційне право» тема «Права людини і громадянина», дисципліна «Міжнародне право» тема «Міжнародно-правовий захист прав людини», дисципліна «Екологічне право» тема «Екологічні права і обов'язки людини і громадянина», дисципліна «Основи права Європейського союзу» тема «Захист прав людини у праві ЄС»;

- у навчальному плані підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр» спеціальності «право» дисципліна «Європейське право» тема «Європейський суд з прав людини».

На факультеті іноземної філології та соціальних комунікацій реалізується:

- для студентів спеціальності «Психологія» відповідна тема («Права людини та правові основи надання психологічної допомоги») включена у структуру курсу «Вступ до спеціальності»;

- в рамках курсу «Соціологія» в темі «Соціологія сім'ї» - розглянуті питання прав людини, у т.ч. насильства в сім'ї, прав дитини, захисту прав дитини;

- для студентів спеціальності «Соціальна робота» навчальним планом передбачено курс «Права людини та правові основи соціальної роботи». Окремі питання зазначеної теми, зокрема, з проблем захисту прав людини та дитини, протидії дискримінації, логічно включені у тематику курсів «Система організації соціальних служб», «Соціальний супровід клієнтів», «Основи тендерного аналізу», «Соціальна робота з дітьми» та інші.

У Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки навчальні дисципліни, які стосуються проблем захисту прав людини та дитини включено до навчальних планів підготовки студентів за освітніми програмами «Соціальна робота», «Право», «Політологія», «Документознавство та інформаційна діяльність».

Програма дисципліни «Основи права», яка читається студентам усіх спеціальностей, містить розділ «Конституційна галузь права», у якому розглядаються вище окреслена проблематика.

У Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя до складу робочих програм навчальних дисциплін будуть включені теми, які містять розділи, пов'язані із захистом прав людини у різних сферах суспільного життя, а саме:

Дисципліна «Право»:

- Основні стандарти прав людини, їх характеристика та класифікація за міжнародним правом України;
- Міжнародно-правові акти, що закріплюють стандарти прав людини;
- Принципи та норми, на яких ґрунтуються міжнародні стандарти з прав людини;
- Міжнародні правові механізми захисту прав та свобод людини і громадянина.

Дисципліна «Основи права»:

- Теорія держави і права України;
- Конституційне право України;
- Цивільне право України;
- Сімейне право України; Дисципліна «Політологія»;
- Демократія як форма і спосіб організації суспільно-політичного життя.

В Ужгородському національному університеті, в порядку реалізації Національної стратегії у сфері прав людини, питання, що стосуються міжнародних стандартів з цієї проблеми, розглядаються при викладанні дисципліни «Основи правознавства», яку вивчають студенти більшості спеціальностей та напрямів підготовки. Викладання цієї дисципліни має два аспекти. По-перше, виокремлюються теми, які стосуються поняття прав людини, механізмів їх захисту на національному і а міжнародному рівні. По-друге, ідея прав людини, її опертя на людську гідність є основним змістонаповнюючим компонентом, через призму якого формується навчальний

матеріал усіх інших тем. Такий підхід обумовлений необхідністю формування світогляду підростаючого покоління на основі принципів Конституції України, серед яких людина, її права і свободи визнаються вищою соціальною цінністю.

Крім того, до навчальних планів таких спеціальностей, як Правознавство, Міжнародне право, Міжнародні відносини введено дисципліни, у т.ч. й вибіркові, в яких розглядаються питання щодо міжнародних стандартів у сфері прав людини та гарантії їх захисту, як наприклад: Права людини в Євросоюзі; Актуальні питання прав людини; Європейське судочинство у сфері захисту прав людини; Конституційне право України; Порівняльно-конституційне право: Міжнародний захист прав людини: Конституційне право зарубіжних країн; Практика Європейського Суду з прав людини; Захист прав людини та публічна влада; Міжнародне приватне право; Міжнародне публічне право.

Зазначені питання розглядаються також в окремих темах дисциплін, які вивчаються на спеціальності «Соціальна робота», зокрема: Гендерні аспекти соціальної роботи в громаді; Торгівля людьми: Нормативно-правове забезпечення потерпілих від насильства; Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами; Соціальна робота з біженцями; Захист прав дитини: міжнародний досвід; Права дітей. Міжнародні стандарти дотримання прав дитини.

У ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» на кафедрі соціології та соціальної роботи згідно з навчальними планами питання захисту прав людини освітлюється окремими модулями у різних дисциплінах підготовки бакалаврів та магістрів. Окремі теми включені до наступних дисциплін: «Соціальна робота з різними групами клієнтів», «Соціальне забезпечення населення», «Правове регулювання соціальних конфліктів» та інші.

У Київському національному торговельно-економічному університеті включено до навчальних програм окремі теми, що забезпечують здобуття знань із захисту прав людини та міжнародних стандартів у цій сфері, а саме: за освітніми програмами зі спеціальностей «Право» та «Міжнародне право» здійснюється вивчення дисциплін: «Міжнародні системи захисту прав людини», «Конституційне право», «Кримінальне право», «Юридичні механізми захисту прав людини», «Державне право зарубіжних країн», «Консумерське право», «Міжнародне приватне право», «Право Європейського Союзу», «Захист прав у Європейському суді з прав людини», «Міжнародний механізм захисту прав людини» та ін., у навчальних програмах яких є розділи, що стосуються міжнародних стандартів та механізмів забезпечення прав людини, регіональних аспектів дотримання прав людини, правового статусу особи, становлення і відстоювання прав споживачів тощо.

Зокрема, до складу дисципліни «Міжнародні системи захисту прав людини» входять теми: «Міжнародне право прав людини та міжнародний захист прав людини»; «Міжнародні механізми і процедури органів ООН з додержання прав і основних свобод людини»; «Юридична природа права

людини та міжнародно-правові механізми їх захисту у міжнародних пактах»; «Універсальна судова система захисту прав людини; конвенції Ради Європи з прав людини та їхні договірні органи контролю за дотриманням»; «Регіональні системи захисту прав людини: міжамериканська, африканська, міжарабська».

Крім того, тематика міжнародних стандартів у сфері прав людини представлена у дисциплінах:

- «Конституційне право» темами «Міжнародні стандарти у сфері прав людини» та «Міжнародні механізми забезпечення і захисту прав людини»;
- «Юридичні механізми захисту прав людини» темами «Поняття та сутність міжнародно-правового механізму захисту прав людини»; «Система міжнародно-правового контролю щодо дотримання прав «першого покоління» на універсальному рівні», «Характеристика системи міжнародно-правового контролю щодо дотримання прав «другого покоління» на універсальному рівні», «Сутність регіонального механізму забезпечення дотримання прав людини»;
- «Державне право зарубіжних країн» темою «Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах».

У Харківському національному медичному університеті відповідні теми з проблем захисту прав людини та дитини, запобігання торгівлі людьми, експлуатації та насильства включені до програм з дисциплін: Філософія, Соціологія, Медичне правознавство, Основи сексології та сексопатології.

У Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця кафедрою правового регулювання економіки включено наступні окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини до планів вивчення відповідних профільних предметів у правовій галузі.

Назва дисципліни	Номер теми у робочій програмі навчальної дисципліни	Назва теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини
Міжнародне право	Тема 11	Міжнародно-правовий захист прав людини
	Тема 12	Міжнародно-правовий захист прав дітей
Міжнародне економічне право	Тема 2	Основні положення Пакту про економічні, соціальні та культурні права як джерела міжнародного економічного права
Правознавство	Тема 2	Основні положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

У Херсонському державному університеті теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини включено до дисциплін, що входять до освітньо-професійних програм підготовки та навчальних планів окремих спеціальностей, а саме:

- 013 «Початкова освіта»: Основи інклюзивної освіти; Людина і світ з методикою навчання;
- 012 «Дошкільна освіта»: Педагогіка дошкільна; Співпраця ДНЗ з родинами; Психологічний супровід дитинства;

- 034 «Культурологія»: Правове регулювання відносин у сфері культури;
- 081 «Право»: Міжнародне право (приватне, публічне); Трудове право та право соціального забезпечення; Кримінальне право; Цивільне та сімейне право; Державне право зарчбїжних країн; Теорія держави і права; Конституційне право; Політологія;
- 231 «Соціальна робота»: Соціальна політика; Правові основи соціальної роботи; Технології соціальної роботи; Методи соціальної роботи; Соціальна робота з різними групами клієнтів; Професійно-етичні основи соціальної роботи; Основи соціально-правового захисту особистості; Соціальна робота в системі соціального захисту та послуг; Соціальна робота в різних сферах суспільного життя; Соціальний захист та підтримка сім'ї, дітей та молоді; Соціальна реабілітація різних категорій населення; Основи соціальної держави та громадянського суспільства; Соціальна політика і соціальна безпека; Соціальний супровід клієнта;
- 053 «Психологія»: Вступ до психології (з практикумом); Політична психологія; Кроскультурна психологія; Психологія соціальних відносин; Вступ до сімейної психології; Соціальні та політичні конфлікти;
- 014 «Середня освіта (історія)»: Методика викладання історії; Історія Конституції України: Методика викладання правознавства;
- 032 «Історія та археологія»: Історія політичних та правових вчень.

На всіх спеціальностях університету викладається дисципліна «Основи конституційного права».

У Чорноморському національному університеті імені Петра Могили включено до навчальних планів здобувачів вищої освіти теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини, а саме:

1. На спеціальності 081 Право:

- Права людини та їх захист (4 курс);
- Проблеми забезпечення конституційних прав людини (5 курс).

У структурі навчальних дисциплін, що викладаються на кафедрі є окремі теми, присвячені питанням захисту прав людини, зокрема і міжнародним стандартам:

- «Конституційне право України» передбачає вивчення теми «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» (4 години);
- «Державне право зарубіжних країн» передбачає тему «Правовий статус людини і громадянина у зарубіжних країнах» (2 години), у ході якої вивчаються права людини відповідно до міжнародних стандартів;
- «Судові та правоохоронні органи» має предметом вивчення компетенцію органів, завданнями яких є забезпечення прав людини, а також порядок звернення до цих органів, та порядок їх роботи;
- «Адміністративне право» передбачає вивчення теми «Принципи адміністративного права» (2 год.), які базуються на загальній концепції природних прав людини.

Крім того, при вивченні окремих тем, а саме «Особливості державного управління в умовах спеціальних режимів». «Кабінет Міністрів України»,

«Місцеві органи виконавчої влади», «Адміністративний примус у державному управлінні» приділяється увага питанням забезпечення прав людини та їх гарантіям, зокрема міжнародним стандартам.

«Теорія адміністративного процесу» вивчає механізм забезпечення прав людини у разі порушення їх державними органами.

«Судоустрій в Україні» передбачає вивчення судової системи України, організації роботи судів як головного органу забезпечення прав людини, порядок звернення людини до суду та діяльність судів із відновлення порушених прав.

2. На спеціальності 231 «Соціальна робота» викладаються дисципліни «Соціально-правовий захист дитинства», «Державна молодіжна політика», «Соціальна робота з різними категоріями», до робочих навчальних програм яких включені теми із захисту прав людини.

3. На спеціальності 054 «Соціологія» проблема захисту прав людини розглядається у рамках дисциплін «Соціологія права», «Соціологія молоді», «Соціологія сім'ї» тощо.

4. На спеціальності 053 «Психологія» у робочих програмах навчальних дисциплін «Психологія суїциду», «Психологія змінних станів» також містяться теми із захисту прав людини.

У Національному авіаційному університеті окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини викладаються:

— для технічних спеціальностей в процесі вивчення навчальних дисциплін: «Правознавство», «Основи права», «Правове забезпечення професійної діяльності»:

— для гуманітарних спеціальностей в процесі вивчення навчальних дисциплін: «Міжнародно-правові норми інформаційної діяльності в галузі авіації і космонавтики», «Правове забезпечення професійної діяльності»;

— в Навчально-науковому Інституті міжнародних відносин в процесі вивчення навчальних дисциплін: «Міжнародне публічне право», «Міжнародне кримінальне право», «Порівняльне конституційне право». «Європейське право захисту прав людини» тощо.

— в Навчально-науковому Юридичному інституті в процесі вивчення навчальних дисциплін: «Юридична деонтологія». «Міжнародне публічне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право», «Міжнародні стандарти в галузі прав і свобод людини та проблеми їх реалізації в Україні», «Судова система Європейського Союзу» тощо.

У Національній академії внутрішніх справ навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Правознавство» для 3 курсів заочної форми навчання передбачено вивчення дисципліни «Права і свободи людини і громадянина», яка містить тему «Засоби правового забезпечення прав і свобод людини».

Навчальними планами підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю «Правознавство» галузі знань «Право» 4 курсів та підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» за

спеціальністю «Правознавство» галузі знань «Право» для 6 курсів заочної форми навчання передбачено вивчення навчальної дисципліни «Міжнародно-правові стандарти з прав людини», викладання якої забезпечують науково-педагогічні працівники кафедри конституційного та міжнародного права. Вказана дисципліна (відповідно до програми навчальної дисципліни) складається з таких тем: «Міжнародно-правові стандарти з прав людини – основа галузі міжнародного права прав людини», «Особливості міжнародно-правового регулювання правового статусу окремих категорій осіб», «Європейський суд з прав людини».

Згідно навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за напрямом підготовки «Право» галузі знань «Право» для 2 курсів денної та заочної форм навчання, передбачено вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право», яка містить тему «Міжнародне гуманітарне право».

Навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю «Правознавство» галузі знань «Право» для денної та заочної форми навчання передбачено вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне публічне право», до структури якої входить тема «Міжнародне гуманітарне право», а також дисципліни «Право Європейського Союзу», в структуру якої входить тема «Правовий статус людини і громадянина в Європейському Союзі».

Окрім вищезазначених навчальних дисциплін, профільними кафедрами академії передбачено вивчення зазначеної тематики в навчальних дисциплінах «Кримінальне право. Особлива частина» по темі 6. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини й громадянина, «Законодавство та кваліфікація злочинів в сфері торгівлі людьми», «Толерантність на недискримінація».

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини включено до профільних предметів окремі теми з міжнародних стандартів у сфері прав людини, а саме:

№	Навчальна дисципліна	Теми
1.	Правознавство	Міжнародні стандарти прав і свобод людини і громадянина та їх співвідношення з національним законодавством; Імплементация міжнародно-правових норм і стандартів у сфері захисту прав людини в національне законодавство
2.	Правові засади соціальної роботи	Декларація прав людини Конвенція ООН про права людини Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю
3.	Теорія держави і права України	Імплементация міжнародно-правових стандартів у сферу конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні

4.	Цивільне і господарське право України	Міжнародні договори України як джерела цивільного права
5.	Правові аспекти управління навчальним закладом	Конституційне право на освіту, закріплення права на освіту у міжнародно-правових актах
6.	Правове забезпечення вищої школи	Конституційне право на освіту, закріплення права на освіту у міжнародно-правових актах
7.	Правове забезпечення освіти	Конституційне право на освіту, закріплення права на освіту у міжнародно-правових актах
8.	Конституційне право України	Міжнародні стандарти прав і свобод України людини і громадянина та їх співвідношення з конституційним законодавством
9.	Адміністративне право України	Імплементация у адміністративне право України міжнародно-правових норм та стандартів у сфері захисту прав людини
10.	Трудове право України	Міжнародно-правові стандарти у сфері праці та трудових відносин
11.	Екологічне право України	Вплив міжнародних стандартів на охорону прав людини щодо забезпечення безпечного навколишнього середовища
12.	Кримінальне право України	Імплементация у кримінальне право України міжнародно-правових норм та стандартів у сфері захисту прав людини
13.	Сімейне право України	Міжнародні договори та стандарти як джерела сімейного законодавства України
14.	Аграрне право України	Міжнародні конвенції, міждержавні договори, угоди та стандарти як джерела аграрного права України щодо забезпечення здоров'я, життя людини та її права на екологічну безпеку
15.	Сучасне міжнародне право	Права та свободи людини в різноманітних сферах життєдіяльності Загальні принципи природного права Відповідальність за злочинне порушення прав людини

Перший заступник Міністра

В. В. Ковтунець

Постолюк
481-32-59